

DÍSZÍTŐ MŰVÉSZET 1934.

JULIUS VÉGH: DEKORATIVE KUNST 1934. Im Jahrbuch des „Studio“ gibt John de la Valette in einem Vorwort strenge Kritik und stellt fest, dass das Kunstgewerbe der Welt, durch seine funktionellen Übertriebenheiten jenen Tiefpunkt erreicht hatte, der Schuld ist an der phantasielosen Leere der Kunst. Die heutigen Einrichtungen sind übertrieben einfach; weder Bilder, noch Teppiche schmücken die Zimmer. Die übertrieben grosse Zahl der Fensteröffnungen stellt die Wohnung und ihren Inwohner in die Auslage. Diese Umgebung scheint jedem Zweck zu dienen, bloss jenem nicht, dem sie eigentlich sollte, nämlich dem der intimen Wohnung. Trotz der übermässigen Glätte sind die Möbel komplizierter Konstruktion und unzeitmässig, da das Material zu teuer. Die Dekorationen des zum Maschineningenieur gewordenen Innenarchitekten sind unlogisch und stehen mit der eigenen Theorie in Widerspruch. Diese Wohnungen dienen nicht als Heim, sie verursachen dagegen Erstaunen und Langeweile. De la Valette ist aber Optimist. Gewisse bescheidene Versuche lassen ihn auf eine, das Schöne um ihrer selbst willen suchende, intime Kunst folgern. Wenn auch die Frau in dieser Frage zu Worte kommen wird, dann hält die Liebe zur Schönheit auch in die Wohnung ihren Einzug.

JULIUS VÉGH: DECORATIVE ART 1934. John de la Valette states in the preface of the Studio's annual that the world's applied art reached its deepest point by the exaggeration of the functionalism, after which art terminates in a vacancy without imagination. The actual fittings are excessively unadorned, there are no pictures in the rooms, no carpets and the many windows expose the apartments and their inhabitants. This surrounding seems to serve for everything, except its purpose: of an intimate apartment. The furniture is clumsy in spite of its smoothness; and its structure is complicated. Besides that, it is not opportune, because it is very expensive. That is the decoration of an interior decorator turned into an engineer, being without logic, arbitrary, and standing in opposition to its own theory. One cannot live in those apartments, the only thing one can do there is to wonder and to feel bored. But de la Valette is an optimist; he concludes from certain modest commencements the coming of an intimate decorative art, which seeks beauty for itself. When women will be able to put a word into the question, the love of beauty will enter the apartments too.

A „Studio“ legújabb évkönyvében beszámol az elmúlt év lakásberendezési művészetéről. Az előkelő folyóiratnál megszokott képanyagot John de La Valette vezeti be előszavával, „Vissza a dekorációhoz?“ cím alatt. A kitűnő tollú író ugyanis mindent dícsérő conférencier helyett szigorú kritikus szerepére vállalkozott és megállapítja, hogy a világ iparművészete a rettenetes „functionalizmus“ túlzásaival 1933-ban elérte azt a mélypontot, melyen túl megszűnik minden művészet és sivár, fantázia nélküli ürességbe ful a száraz elméleteken, nem pedig igazi esztétikai érzésen felépült modernség. A rombolás, amit az utolsó évek politikában, mint más téren is végeztek, az életünkhez olyan közelálló iparművészetben is észlelhető.

Ha végiglapozzuk a legújabb lakásberendezések képeit, sajnos igazat kell adnunk a Studionak. (Az épületekről most nem szólunk, bár azokhoz is volna szavunk.) Ami a különböző országok lakásművészetéből vett, de meglehetősen egyforma példákön mindenenekelőtt szembeötlik, az a leegyszerűsítésnek, minden nélkülözhető díszítést kizáró, szinte nyugtalanító ürességnek a keresése. A falak simák, minden architektonikus tagozás és — természe-

tesen — minden díszítés nélkül. Még csak egy párkány, egy ajtókeret, egy kép sem zavarja a síkfelületek egyöntetűségét, legföljebb itt-ott indokolatlan krix-krax, amit nyilván valami rossz gyerek pajkosságból a falra mázolt. A linoleummal bevont padlón a szőnyeg is csak ott funkcionál, ahol esetleg meztől száll ki valaki az ágyból. Egyebüttl felesleges dekoráció. Ablak van sok, túlsok. Tulajdonképpen túlkevés a fal. A falnyílás pedig nem arra szolgál, hogy a külvilágtól elszigetelő otthonunkba a napot és levegőt beboecássa, hanem inkább, hogy a kirakatba állítsa az egész lakást, velünk együtt.

Az eredmény pedig: nem otthon, nem olyan környezet, melyben az ember szívesen elsáncolná magát a nyilvánosságtól, hanem közforgalomra szánt nyilvános helyiség, kórházzsoba, fogorvosi műtő, bár, üzletberendezés, amelyet ma nagyvárosok elegáns utcáiban százával látunk. A társalgónak, ebédlőnek, előcsarnoknak, sőt hálószobának csúfolt filminterieuröket szemlélve, önkéntelenül kérdezzük magunktól, vajjon ezekben divatickekét, színházjegyeket vagy bankértékeket árusítanak-e?

És a bútortat? Mintha itt a sokat hangozta-

tott használati célszerűség elve csődöt mondott volna. Eltekintve a villanyvilágítás raffinált lehetőségeitől, a beépített szekrényektől, rádió- és cocktail-készülékektől és a (valljuk meg őszintén, förtelmes) hajlított acéleső-székektől a többi, a nehezen mozdítható troglodita ülő- és hentergő-bútor, a többhüvelyknyi vastag lapjokkal keresztbefürészelt fatörzseken, oszlopokon nyugvó asztalok, komplikált szerkezetű etagerek stb. mintha nem éppen a mai viszonyoknak megfelelő szűkös lakásokra volnának szabva és éppen nem célszerűségükkel, hanem inkább exotikus faanyagukkal, ércel, cifra szövetekkel akarnák előkelővé, drágává — tehát időszerűtlenné — tenni a szegény lakó otthonát.

És jaj, ha a gépészmérnök lett lakberendező dekorálni kezd! Mert technikai mindentudására támaszkodva és ex offo kirekesztve tervezéséből mindent, ami a multak hagyományaira csak halványan emlékeztethetne, olyan logikátlan, olyan önkényes, olyan sértően anti-funkcionális lesz, hogy hasonló, saját elméletükkel ellentétben álló bűnöket bizony a régi-módi dekoráló művészek soha el nem követtek volna. Hogy csak egy példát említsünk, a könyvben nem kevesebb, mint hat olyan asztalt találunk — angolt, franciát, amerikai — melynek lapja alul lekerekített vagy pláne egészen kör-alakú acéltámasztékon nyugszik, mint egy böleső. Elhisszük a tervezőnek, hogy ez csak látszólagos hintáló konstrukció és valójában olyan stabil az asztal szerkezete, hogy semmi körülmények között sem fog megbillenni a lapra nehezedő súly alatt. De akkor minek azt a kellemetlen illúziót kelteni, mintha rögtön lefordulnának a tányérok és virágvázák (feles-

leges dekoráció!) mihelyt rákönyököl valaki az asztal szélére? Vannak egyszerű csővel alátámasztott üveg-asztallapok is, olyan összekötő szerkezettel, melybe okvetlenül belebotlik, aki óvatlanul közeledik hozzá. Vannak a falba eresztett íróasztalok, melyeken írni nem lehet. Szóval lakások, melyekben lakni nem, csak csodálkozni lehet — és unatkozni. Valahogyan emlékeztetnek azokra az új, nyílegyenes, tükörsíma, széles, kitűnően világított autótutakra, melyeken minden zavaró eshetőség kizárásával olyan kitűnően van szabályozva a forgalom, hogy az autók legnagyobb gyorsaságuk kifejtésével szinte behúnyt szemmel száguldnak rajtuk. Azt hallottam, hogy ezeken az utakon is fordulnak elő balesetek, mert a figyelmet ébrentartó változatosság és imprévu hiányában gyakran megesik, hogy a soffőrök elaluszhatnak a volán mellett, az egyformaság és üresség hipnotizáló hatása alatt, unalmukban.

Az évkönyv előszavának írója optimista. Bizonyos szerény kezdésekből, arra következtet, hogy megint pitymallik a szépet önmagáért kereső, formákkal, színekkel játszó, intim díszítő művészetnek. A mai stílust — mondja de La Valette — mi zord férfiak diktáltuk, mintegy eltiltva a szegény laikust attól, hogy ártatlanul örülhessen azon, amit lelke mélyén szépnek talál — de amihez nem ért. Majd ha megint egyszer a nő is beleszólhat az ízlés kérdéseibe, ha megint „lady“ lett a mai asszonyból, mindazzal a jó ízléssel, bájjal, amit ez a szó kifejez, akkor megint a szépség fog bevonulni az otthonba, melyen most a férfiak ünnepélyes elmélete uralkodik.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

VÉGH GYULA

MIT TANULHAT A MAGYAR IPARMŰVÉSZEZET A MAGYAR NÉPMŰVÉSZEZETTŐL?

LEOPOLD ÁCS: WAS VERMAG DAS UNGARISCHE KUNSTGEWERBE VON DER UNGARISCHEN VOLKSKUNST ZU LERNEN? {Die Kunst der letzten 10 Jahre ist ein blosses Experimentieren; bei diesen Experimenten vermischen wir jedoch in den allermeisten Fällen die Elemente des guten Kunstgewerbes. Das ungarische Kunstgewerbe wünscht neue Wege einzuschlagen; es muss aber auf die Erhaltung seines nationalen Charakters aufpassen, denn dieser nationale Charakter ist es, der es von dem Kunstgewerbe anderer Nationen unterscheidet und vor allen andern beliebt macht. Die Volkskunst bietet jene Grundlage für das ungarische Kunstgewerbe, von welcher ausgegangen werden muss, damit sich die Umgestaltung in ein modernes und feines Kunstgewerbe vollziehe. Die ungarische Volkskunst kann man vor allem an den häuslichen Gebrauchsgegenständen studieren. Diese Gegenstände sind materialgemäss und zeichnen sich durch Zweck-mässigkeit, solide Arbeit und Formenschönheit aus. Nur jene Kunst kann nationales Gemeingut werden, die im heimischen Boden wurzelt, denn nur auf dieser Grundlage kann das Schaffen des vom modernen Geist durchdrungenen Künstlers modernes ungarisches Kunstgewerbe werden.